

Mini-handleiding verdediging onderwijsmanifest

1). Inleiding

Het doel van de verdediging is niet een eenzijdige overhoring, maar een betekenisvolle dialoog waarin de student de kans krijgt om zijn of haar visie, professionele identiteit en bekwaamheid te tonen. Hieronder wordt kort uitgewerkt wat wordt verwacht van de betrokkenen. Daarbij worden ook concrete tips geboden.

Specifieke doelen voor de student om te laten zien tijdens de verdediging:

Doelen:

- De student kan overtuigend zijn beelden op onderwijs presenteren en verdedigen met heldere argumenten vanuit theorie en praktijk. (2.18.h.; 2.11.c.9)
- De student bouwt de verdediging logisch op en is inhoudelijk consistent, waarbij verschillende onderwerpen expliciet met elkaar verbonden zijn.
- De student heeft parate kennis en praktijkkennis om accurate en kritische vragen over onderwijsmanifesten van anderen te formuleren en te stellen.

2). Opzet verdediging

De verdediging vindt plaats in groepen van drie studenten onder leiding van een docent (een afstudeerbegeleider die niet de eigen studiecoach is). Daarnaast is een vertegenwoordiger uit het werkveld/schoolopleider aanwezig als tweede beoordelaar. Ter voorbereiding krijgen alle aanwezigen (docent, werkveldvertegenwoordiger en studenten), tegelijkertijd met de planning, de *samenvattingen van de manifesten* en de *Curriculum Vitae (CV)* van de studenten toegestuurd door de ambtelijk secretaris van de Examencommissie.

Tijdens de verdediging krijgt iedere student 30 minuten de tijd: de presentatie duurt maximaal 10 minuten en vervolgens verdedigt de student gedurende maximaal 20 minuten zijn onderwijsmanifest. In totaal duurt de afstudeersessie maximaal 3 lesuren (2 uur en 15 minuten). Na ieders verdediging, verlaten studenten of de beoordelaars het lokaal, zodat de beoordelaars samen tot de beoordelingen kunnen komen. Aan het eind van de sessie ontvangt iedere student individueel de beoordeling. De beoordeling komt als volgt tot stand:

- Een docent (een afstudeerbegeleider die niet je eigen studiecoach is) en een schoolopleider beoordelen de verdediging m.b.v. het beoordelingsformat (bijlage 1)
- De docent en de schoolopleider komen gezamenlijk tot een eindoordeel.
- Het oordeel wordt persoonlijk direct na de verdediging gecommuniceerd met de studenten (om de beurt).
- Het oordeel wordt door de docent ingevoerd in Brightspace en Bison.

3). Rol van de beoordelaars

De verdediging van het manifest wordt beoordeeld door twee personen: de docent van de opleiding en de vertegenwoordiger van het werkveld. Het is jullie taak om een veilig maar uitdagend klimaat te scheppen waarin de student tot de kern van zijn leraarschap komt. Streef naar een dialogisch of afwisselend beoordelend-dialogisch gesprek; geef de student de ruimte om de eigen expertise te bewijzen.

Veiligheid en structuur

- Verloop verduidelijken: geef de studenten voorafgaand duidelijkheid over de opbouw en volgorde
- Verwachtingen uitspreken: benoem expliciet wat jullie van de student verwachten tijdens deze verdediging.
- Sfeer: stel de student op zijn of haar gemak om een open, dialogische sfeer te creëren.

Inhoud en diepgang

Focus op de kwaliteit en de betekenis van het gesprek.

- Visie expliciteren: nodig de student uit om de eigen visie op leraarschap helder te formuleren.
- Spanningsvelden benoemen: vraag door op de wrijving tussen idealen en de weerbarstige praktijk of tussen persoonlijke autonomie en schoolkaders.
- Relaties leggen: stimuleer de student om verbanden te leggen tussen hun visie, hun handelen in de klas, de maatschappelijke context en het leren van leerlingen.
- Argumentatie stimuleren: daag de student uit om uitspraken te onderbouwen vanuit wetenschappelijke literatuur, persoonlijke waarden of pragmatische praktijkervaringen.

Overtuigingskracht en onderbouwing

- Bronnengebruik: laat de student expliciteren waarop argumenten gebaseerd zijn.
- Praktijk & theorie: vraag specifiek naar onderbouwing vanuit authentieke praktijkvoorbeelden en de koppeling met literatuur.

4. Rol van de medestudenten

De aanwezige medestudenten leveren een bijdrage aan de breedte van de gesprekken door het stellen van een kritische, reflectieve vraag.

- Verdieping zoeken: stelt een vraag die de presenterende student dwingt om verder te kijken dan wat er letterlijk in de samenvatting van het manifest staat.
- Reflectie stimuleren: stelt een vraag om medestudent te helpen om te reflecteren op eigen groei en keuzes.
- Relevantie: stelt een vraag die te maken heeft met de dagelijkse praktijk van de leraar van nu.

5. Gesprekstechnieken

Voor alle gesprekspartners gelden de volgende richtlijnen voor een goede dynamiek:

- Samenhangend doorvragen: zorg dat vragen onderling samenhangen in plaats van losse 'shortcuts' te nemen.
- Voortbouwen: luister actief naar de antwoorden van de student en bouw daarop voort in de volgende vraag.
- Rode draad: stimuleer de student om de rode draad in het gesprek vast te houden.
- Onderlinge afstemming (Beoordelaars): zorg dat de docent en de praktijkdeskundige op elkaars vragen aansluiten en verschillende perspectieven inbrengen.

6. Totstandkoming van de beoordeling

Na afloop van de verdediging treden de beoordelaars in overleg. Dit proces moet transparant en evenwichtig zijn:

- Gelijkwaardige inbreng: de stem van de docent en de praktijkdeskundige wegen even zwaar bij het vormen van het oordeel.
- Consensus: bespreek discussiepunten en zoek naar gezamenlijke overeenstemming over de prestatie.
- Eindniveau: koppel de bevindingen direct aan het beoogde eindniveau van de opleiding.

7. Tips op een rij

Hieronder zijn 15 handzame tips opgenomen, die helpen bij het komen tot een goede dialoog tijdens de verdediging van het onderwijsmanifest.

1. De vragen nodigen de student uit om de visie op het leraarschap te expliciteren.
2. Beoordelaars bevragen expliciet de spanningsvelden (bijv. leerkrachtgestuurd vs leerlinggericht, aansluiten vs inleiden).
3. Er wordt doorgevraagd op de relatie tussen visie en handelen; visie en leren van leerlingen; visie en maatschappelijke ontwikkelingen.
4. De dialoog helpt de student om verbindingen explicieter te maken dan in het manifest alleen.

5. Er wordt doorgevraagd op de authenticiteit van voorbeelden; de relatie tussen praktijkervaringen en visie; de inzet van literatuur in het gesprek.
6. Beoordelaars nodigen de student uit om de eigen visie te positioneren t.o.v. andere opvattingen.
7. Beoordelaars bouwen voort op elkaar en op eerdere antwoorden van de student.
8. De verdediging kent een herkenbare lijn, ondanks mogelijke zijpaden.
9. Overgangen tussen onderwerpen worden gemotiveerd of expliciet gemaakt.
10. Beoordelaars stellen verdiepende en kritische vragen die verder gaan dan verificatie; doorvragen richt zich op aannames, onderbouwing en alternatieven.
11. Er ontstaat een betekenisvolle dialoog waarin denken zichtbaar wordt; de student wordt uitgedaagd tot reflectie en heroverweging.
12. Beoordelaars laten ruimte voor onzekerheid, twijfel en zoeken.
13. Doorvragen sluit inhoudelijk aan op het antwoord van de student, verdiept en wordt ingezet bij onduidelijkheden en spanningen.
14. Beoordelaars sluiten aan bij elkaars vragen en brengen verschillende perspectieven in.
15. Er is sprake van afstemming (expliciet of impliciet), zodat student niet hoeft te schakelen tussen tegenstrijdige verwachtingen.

8. Een aantal voorbeeldvragen

Tot slot een aantal voorbeeldvragen:

- Je schetst dat bewegend leren een belangrijke didactiek is om leerlingen tot leren te laten komen. In hoeverre is bewegend leren een doel op zich geworden in plaats van een middel? Met als vervolgvraag: En hoe zou je didactische keuzes maken in situaties waarin beweging juist níet de meest effectieve route naar leren lijkt?
- Je geeft aan dat digitalisering het onderwijs direct raakt en dat dit voor- en nadelen heeft. Waar zie jij digitalisering als vloek voor het onderwijs en waar als zegen?
- Je wilt een leerlinggestuurde aanpak hanteren in de klas, want je geeft aan dat dit bevorderend werkt voor de motivatie van leerlingen. Hoe bepaal je wanneer een leerlinggestuurde aanpak daadwerkelijk motiverend werkt voor jouw groep, en in welke situaties zou je toch kiezen voor de meer leerkrachtgestuurde aanpak?

Bijlage 1: Beoordelingsformat verdediging

Naam student:	
Studentnummer:	
Pabodocent:	
Externe deskundige:	
Datum verdediging:	

Algemene voorwaardelijke eisen verdediging		
De student heeft ter voorbereiding van de verdediging zijn CV en een samenvatting onderwijsmanifest aangeleverd.	Voldaan	Niet voldaan

Inhoud			
Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitmundend
De student verwoordt onvoldoende zijn visie op wie hij wil zijn als leerkracht in de klas en in de school. En/of: hierbij komen zijn standpunten binnen relevante spanningsvelden niet of nauwelijks naar voren.	De student verwoordt zijn visie op wie hij wil zijn als leerkracht in de klas en in de school . Hierbij komen zijn standpunten binnen relevante spanningsvelden naar voren.	De student verwoordt zijn visie op wie hij wil zijn als leerkracht in de klas en in de school waarbij het leren van leerlingen expliciet aan bod komt . Hierbij komen zijn standpunten binnen relevante spanningsvelden naar voren en er is een koppeling gemaakt met een relevante maatschappelijke ontwikkeling .	De student verbindt wie hij is als persoon met zijn visie op wie hij wil zijn als leerkracht in de klas en in de school waarbij het leren van leerlingen expliciet aan bod komt. Hierbij komen zijn standpunten binnen relevante spanningsvelden naar voren en er is een koppeling gemaakt met relevante actuele maatschappelijke ontwikkelingen .

Overtuigingskracht			
Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitmundend
De student verwoordt zijn visie onvoldoende overtuigend. Er zijn geen of onvoldoende eigen concrete praktijkvoorbeelden aan gekoppeld.	De student verwoordt zijn visie voldoende overtuigend. Het verhaal is authentiek doordat er eigen concrete praktijkvoorbeelden aan gekoppeld zijn.	De student verwoordt zijn visie overtuigend met ondersteuning van passende literatuur . Het verhaal is authentiek doordat er eigen concrete praktijkvoorbeelden aan gekoppeld zijn.	De student verwoordt zijn visie overtuigend met ondersteuning van passende literatuur. De student kan de eigen visie in combinatie met literatuur en praktijkervaringen duiden ten opzichte van andere opvattingen . Het verhaal is authentiek doordat er eigen concrete praktijkvoorbeelden aan gekoppeld zijn.

Samenhang			
Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitmundend
De student bouwt de verdediging onlogisch op en/of is inhoudelijk niet consistent.	De student bouwt de verdediging logisch op en is inhoudelijk consistent .	De student bouwt de verdediging logisch op en is inhoudelijk consistent waarbij verschillende onderwerpen expliciet met elkaar verbonden zijn .	De student bouwt de verdediging logisch op en is inhoudelijk consistent waarbij verschillende onderwerpen expliciet met elkaar verbonden zijn op een diepgaande reflectieve wijze .

Kritische- onderzoekende houding in dialoog met anderen.			
Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitmundend
De student is niet goed in staat om vragen inhoudelijk te beantwoorden. De student stelt niet of nauwelijks kritische vragen tijdens de verdediging van medestudenten.	De student is in staat om vragen inhoudelijk te beantwoorden . De student stelt inhoudelijke vragen tijdens de verdediging van medestudenten.	De student is in staat om vragen inhoudelijk te beantwoorden en onderbouwt zijn antwoord stevig . De student stelt kritische theorie-geïnformeerde vragen tijdens de verdediging van medestudenten.	De student is in staat om vragen inhoudelijk te beantwoorden en onderbouwt zijn antwoord stevig op basis van literatuur . De student stelt kritische theorie-geïnformeerde vragen tijdens de verdediging van medestudenten en kan hierover een betekenisvolle dialoog aangaan .

Cesuur en het vaststellen van het cijfer

De beoordeling van de verdediging komt als volgt tot stand.

	Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitmundend	Score
Inhoud	0	1	2	3	
Overtuigingskracht	0	1	2	3	
Samenhang	0	1	2	3	
Kritische- onderzoekende houding in dialoog met anderen.	0	1	2	3	
Voorwaardelijk: alle onderdelen zijn minimaal voldoende, indien één onderdeel onvoldoende: cijfer 5; indien meerdere onderdelen onvoldoende: cijfer 4.					Aantal punten:
4 of 5 punten: cijfer 6 6 of 7 punten: cijfer 7 8 of 9 punten: cijfer 8 10 of 11 punten: cijfer 9 12 punten: cijfer 10					Cijfer: